TẠP CHÍ NGHIÊN CỨU
PHẬT HỌC
CƠ QUAN NGÔN LUẬN CỦA TRUNG ƯƠNG GIÁO HỘI PHẬT GIÁO VIỆT NAM
ISSN: 2734-9195

Nhớ lời mẹ: Rằm tháng Mười, mười người đều cúng

ISSN: 2734-9195 07:15 23/11/2026

Mẹ không còn hiện diện trong những mùa Rằm tháng Mười tiếp theo, nhưng lời Mẹ vẫn còn đó, trong ký ức của con, trong nếp nhà và trong những giá trị được tiếp nối qua các thế hệ.

Có những câu nói của cha mẹ tưởng chừng rất đỗi bình thường trong cuộc sống hằng ngày. Ta nghe, ta nhớ, đôi khi không nghĩ rằng một ngày nào đó, chính những lời nói giản dị đó lại trở thành ký ức quý giá, theo ta suốt cuộc đời.

Ngày còn Mẹ, mỗi khi nhắc tới Rằm tháng Mười, thường nghe Mẹ nói: *"Rằm tháng Mười, mười người đều cúng"*.

(Ảnh: Internet)

Một câu nói mộc mạc, không cầu kỳ, không mang tính giải thích hay giảng giải về phong tục. Nhưng qua lời Mẹ, tôi hiểu rằng đây là một ngày Rằm có ý nghĩa đặc biệt trong đời sống tâm linh và tập quán của người Việt, một dịp mà nhiều gia đình vẫn gìn giữ việc tưởng nhớ tổ tiên, dâng lễ tạ ơn và hướng về cội

nguồn.

Năm nay, khi Rằm tháng Mười lại về, câu nói đó bỗng trở nên đặc biệt hơn. Mẹ đã không còn nữa. Một lời nói năm xưa giờ trở thành ký ức, gợi nhớ về người đã dành trọn một đời yêu thương với con, cháu, chắt, và chít.

Rằm tháng Mười - Tết Hạ Nguyên trong văn hóa dân gian

Trong đời sống văn hóa truyền thống, người Việt thường nhắc tới ba ngày Rằm lớn trong năm: Rằm tháng Giêng - Thượng Nguyên, Rằm tháng Bảy - Trung Nguyên và Rằm tháng Mười - Hạ Nguyên.

Rằm tháng Mười còn được gọi là Tết Hạ Nguyên, Tết Cơm mới hoặc gắn với lễ mừng lúa mới.

Đây là cách thể hiện lòng thành kính với ông bà, tổ tiên về thành quả lao động của con cháu, đồng thời tạ ơn trời đất đã ban cho mưa thuận gió hòa, mùa màng thuận lợi.

Mâm cơm mới - Lòng biết ơn và sự tiếp nối

Một bát cơm mới, một dĩa xôi, chút hoa quả hay những món ăn quen thuộc trong gia đình cũng có thể trở thành lễ vật mang ý nghĩa sâu sắc.

Vì vậy, việc lấy gạo mới nấu cơm dâng lên tổ tiên không chỉ là một nghi thức thờ cúng, mà còn thể hiện sự trân trọng thành quả lao động và lòng biết ơn đối với những điều kiện đã nuôi dưỡng cuộc sống.

Trong không gian gia đình, nghi lễ đó còn mang một ý nghĩa khác: sự gắn kết giữa các thế hệ.

Con cháu dâng cơm mới lên bàn thờ, tưởng nhớ ông bà, tổ tiên, cùng nhau quây quần bên bữa cơm gia đình. Những người đi trước được nhớ tới qua nghi lễ, những người đang hiện diện tiếp tục gìn giữ nếp nhà.

Có thể nói, phong tục không chỉ tồn tại trong những ngày lễ mà còn được duy trì qua chính những sinh hoạt bình dị như vậy.

Từ lời Mẹ tới ký ức về một nếp nhà

“Rằm tháng Mười, mười người đều cúng”.

Ngày trước, nghe Mẹ nói câu đó như một điều quen thuộc trong cuộc sống. Đó đơn giản là một lời nhắc về phong tục mà Mẹ đã biết, đã sống cùng và gìn giữ qua những năm tháng của đời mình.

Mẹ đã đi qua hành trình 102 năm cuộc đời, chứng kiến biết bao đổi thay của đất nước và xã hội. Từ những năm tháng khó khăn, thiếu thốn tới cuộc sống ngày càng phát triển, Mẹ vẫn giữ được nếp sống tử tế, nhân hậu, tình yêu thương dành cho gia đình và sự quan tâm tới các thế hệ con cháu.

(Ảnh: Internet)

Với con cháu, Mẹ không chỉ là người sinh thành, dưỡng dục mà còn là người lưu giữ những câu chuyện, những tập quán và những điều bình dị làm nên ký ức gia đình.

Ngày còn Mẹ, những lời nói đó có thể chỉ là chuyện thường ngày. Tới khi Mẹ đi xa, ta mới nhận ra rằng có những điều tưởng chừng rất bình thường khi cha mẹ còn hiện diện, nhưng lại trở thành ký ức vô giá khi người đã khuất bóng.

Rằm tháng Mười năm nay là mùa Rằm đầu tiên khi không còn Mẹ bên cạnh.

Câu nói năm xưa vì vậy không còn đơn thuần là một lời nhắc về ngày lễ. Nó gợi nhớ về Mẹ, về những mùa Rằm đã qua, về nếp nhà và những điều Mẹ từng truyền lại cho con cháu.

Có lẽ, tình thương của cha mẹ đôi khi không chỉ được thể hiện qua những điều lớn lao, mà còn nằm trong từng lời dặn dò, những thói quen, những phong tục được gìn giữ từ đời này qua đời khác.

Gìn giữ phong tục cũng là gìn giữ những giá trị gia đình

Cuộc sống đã nhiều đổi thay. Nhịp sống đô thị, điều kiện sinh hoạt và sự chuyển dịch của các thế hệ khiến một số phong tục truyền thống không còn được như trước.

Nhưng ý nghĩa của những ngày lễ truyền thống vẫn còn hiện hữu. Điều đáng trân trọng hơn là những giá trị văn hóa, đạo đức và tình cảm gia đình luôn được lưu giữ.

Với mỗi gia đình, việc duy trì phong tục có thể khác nhau tùy điều kiện và tập quán. Dù hình thức như nào, điều cốt yếu vẫn là lòng thành kính, sự tưởng nhớ và ý thức hướng về cội nguồn.

Việc trao truyền phong tục cho thế hệ trẻ không chỉ là hướng dẫn cách chuẩn bị lễ vật hay thực hiện nghi thức. Quan trọng hơn, đó là giúp con cháu hiểu vì sao ông bà, cha mẹ gìn giữ những tập quán, từ đó nhận thức được giá trị của lòng biết ơn, đạo hiếu và sự gắn kết gia đình.

Phong tục được gìn giữ qua nhiều thế hệ, nhưng đôi khi điều khiến một phong tục trở nên gần gũi và có ý nghĩa sâu sắc lại bắt đầu từ chính lời nói bình dị của cha mẹ.

Một lời nhắc của Mẹ có thể trở thành động lực để người con tìm hiểu, trân trọng và tiếp tục gìn giữ một nét văn hóa đã hiện diện trong đời sống gia đình từ bao đời.

Rằm tháng Mười lại về. Trên bàn thờ gia tiên, một nén hương được thắp lên, một lời tưởng nhớ được gửi tới người đã khuất. Trong lòng người ở lại, những câu nói, những hình ảnh và tình thương của cha mẹ vẫn còn nguyên vẹn.

Mẹ không còn hiện diện trong những mùa Rằm tháng Mười tiếp theo, nhưng lời Mẹ vẫn còn đó, trong ký ức của con, trong nếp nhà và trong những giá trị được tiếp nối qua các thế hệ.

Có những phong tục được gìn giữ bằng nghi lễ. Có những giá trị được truyền lại bằng lời nói. Và có những lời nói của cha mẹ, dù giản dị tới đâu, vẫn theo con cái suốt cuộc đời.

Một phong tục được gìn giữ. Một lời Mẹ còn mãi.

Tác giả: **Hữu Nguyễn**